

Στὰ τέλη τοῦ τελευταίου αἰῶνα ἡ Γερμανία ἐγκαινίασε μιὰ νομοθεσία προστατευτικῆ τῶν ἐργατῶν, ποῦ εἶναι μιὰ καθαρὴ ἀναγνώριση τοῦ δικαίωματος τῆς ὑπάρξεως (7). Εἴμαστε ἀπὸ τοὺς θαυμαστάς τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου τῆς συγχρόνου Γερμανίας, γιατί βέβαια τὸ ἔργο αὐτὸ εἶναι μοναδικὸ στὸν κόσμον. Ἐδῶ καὶ δύο χρόνια οἱ Γερμανοὶ ἐώρτασαν τὴν εἰκοσπενταετηρίδα τῆς ἀρχῆς τῆς κοινωνικῆς των νομοθεσίας, καὶ σ' αὐτὴ τὴν εὐκαιρία ἐμαθίσαμε πῶς τὸ γερμανικὸ κράτος πλερώνει γιὰ τὴν περίθαλψη τῶν οικονομικῶς ἀδυνάτων διακόσια πενήντα ἑκατομμύρια μάρκα τὸ χρόνο. Ἐνα ἔργο τόσο φιλελεύθερο δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξη κανένα ἄλλο ἔθνος στὸν κόσμον.

Τελειώνουμε αὐτὴν τὴν παράγραφο μὲ λίγους ἀριθμούς ποῦ μιλοῦν εὐγλωττότερα ἀπὸ τὰ λόγια. Τὸ 1908 τὸ κοινωνικὸν κόμμα τῆς Γερμανίας ἀριθμοῦσε 587,336 μέλη (ἐνῶ τὸ 1907 μόνον 530,466). Μόνη ἡ Σαξωνία ἔχει 86,883 κοινωνιστάς, καὶ μόνη ἡ Δειψία τὰ 32,8 ἑκατοστὰ ὄλων τῶν ἐκλογέων τῆς. Ἡ Δρέσδη τὰ 21 ἑκατοστὰ.

Ἡ αὐτοκρατορία ἔχει 30,000 γυναῖκες κοινωνιστάς, καὶ μόνη ἡ Σαξωνία 6,371. Ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ κόμματος εἶναι γιὰ ὅλη τὴ Γερμανία 783,958 μάρκα, καὶ γιὰ μόνη τὴ Σαξωνία 51,172. Ὅλο τὸ κοινωνικὸν κόμμα τῆς Γερμανίας ἀντιπροσωπεύει ἀπάνω κάτω 27-28 ἑκατομμύρια ψυχές, καὶ εἶναι ἀπαραίτητος παράγοντας τῆς ζωῆς καὶ τῆς προόδου τοῦ τόπου.

Κέρκυρα.

A. ΠΟΥΛΗΜΕΝΟΣ

(7) v. Hertling, Recht, Staat u. Gesellschaft 1907, S. 2 fg.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

I

Βάσκουν γλυκὰ τὰ μάτια μου—δουλεύτρες, πὲς τα, μέλισσες—

στὰ ρόδα τοῦ προσώπου σου, στὰ κρῖνα τῶν χειρῶν σου καὶ στὴ δειλὰ μισάνοιχτη τοῦ χείλους σου καμέλια καὶ στὸς ἀβρούς, βελουδίνους πανσέδες τῶν ματιῶν σου. Μιὰ γιασεμιῶν τριγύρω σου ἀπλώνεται ἀτμοσφαῖρα καὶ οἱ μέλισσές μου τάνθια σου βυζαίνουν νύχτα μέρα.

Ἄσυχροτο στὴν εὐωδιὰ καὶ ἀσύχροτο στ' ἀρώματα μέσ' στὴν καρδιά μου—ἀπλόχωρη, καὶ ἀπόκρυψη κυφίλη—

ρεῖει κάποιον δίκιον τῆς, ποῦ τριγύρω τῆς κανένας δὲν τὸ λογαριάζει, ποῦ καὶ αὐτὴ ἡ ἴδια ἀκόμα δὲν εἶναι βέβαιη ἂν ἦναι τόντις δίκιο. Ἄν ἐφταιξε, ἂν ἀνόμησε, ἂν βύθισε στὴ δυστυχία καὶ στὴ ντροπὴ τοὺς ἄλλους γύρω τῆς, μὰ σύνωρα δὲν εἶν' αὐτὴ περισσότερο δυστυχισμένη; Αὐτὴ δὲν τὴν ἀδίκησε κανένας; Κανένας δὲν τὴν συλλογιέται αὐτό, μὰ ὅλοι τὴν πνίγουνε στ' ἀνάθεμα. Καὶ στὸ στερνὸ στερνὸ ποῦ εἶναι τὸ μεγάλο κρῖμα τῆς, τ' ἄλυτο καὶ τὰ συμπάθιστο, ποῦ πρέπει νὰ τὸ σέρνῃ σ' ὅλη τὴ ζωὴ τῆς; Τί ἔκαμε; Τίποτ' ἀφύσικο, τίποτα περισσότερο ἀπὸ κείνο ποῦ ἔφερε καὶ αὐτὴ τὴν ἴδια στὴ ζωὴ; Καὶ πῶς ἀκόμα τόκαμε, καλὰ καλὰ καὶ ἡ ἴδια δὲν τὸ ξέρει σὰ σ' ὄνειρο, σὰ σὲ μεθύσει σύρθηκε σ' αὐτό. Ὅ,τι καὶ ἂν θέλῃ ἄς λὲθ ἡ θεὰ γιὰ τὴν ζεστοπωσιά καὶ τὸ κακὸ τῆς αἵμα, ὅ,τι καὶ ἂν θέλῃ ἄς λὲθ ὁ κόσμος γιὰ τὰ δόκανα ποῦ βάλθηκε νὰ στήσῃ καὶ ἔπεσε ἡ ἴδια μέσα, αὐτὴ—ὁ θεὸς τῆς εἶναι μάρτυρας—κακὸ σκοπὸ δὲν ἔβαλε στὸ νοῦ τῆς. Τὰ πλοῦτη τάγαπητικὸν δὲν τὰ λογαρίασε διόλου, οὔτε κὰν τάξερε τὴν πρώτῃ ἀρχή, ὅταν τὸν πρωταντίκρυσσε ἕνα δειλινὸ κάτω ἀπ' τὸ μπαλκόνι τοῦ ἐπαρχείου. Τὰ μαῦρα μάτια του εἶδε μοναχὰ νὰ τὴν κοιτάζουν, τὰ μάγουλά τῆς πάναψαν θυμάται καὶ

στοιβαζεται ἄλλοις, ὀλονυχτίς στοιβίζεται κάποιος ἀγάπης ἔμορφη τ' ἄλόγικο τὸ μέλι· καὶ ξεχειλίζει μέσ' μου, στὰ χεῖλη μου ἀνεβάνει, γι' αὐτὸ τὰ λόγια μου εἶν' γλυκὰ, μικρὴ μου ἀγαπημένη.

2

Κανείς· μονάχα σὺ καὶ γὼ στὸ ἐρημικὸ ἀκρογιάλι· γλυκοφιλᾷ τὴν ἀμμουδιὰ τὸ κύμα ἔρωτικό· φῶς καὶ σιωπὴ τριγύρω μας· κάποια σιωπὴ ποῦ ψάλλει κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ τραγουδι· ἐξωτικό.

Ἦ ὁμορφιά ὑπερκόσμια καὶ ὦ οὐράνια κάλλη· ἀκοῦς τῶν ἤχων τὸ γοργὸ καὶ ἀδῶο κυνηγητό; ὄχι; ἰδῶ στὰ στήθια μου ἀκούμπα τὸ κεφάλι καὶ ἀκού· οἱ παλμοὶ μου ἔγιναν τοῦ τραγουδιοῦ ἡ ἠχώ.

Κρῖμα· ἡ χρυσὴ τοῦ φεγγαριῦ σ' ἐπλάναψε ἡ ἀχτίδα καὶ μακρὰ μου οἱ λογισμοὶ πετοῦν καὶ τὰ ὄνειρά σου καὶ τὸ τραγουδι ἀνείπωτο γιὰ εἶνα ἐὰ στυγεῖ.

Κι ἂν στὰ γλαρὰ τὰ μάτια σου λευκὸ ἕνα δάκρυ εἶδα καὶ ἂν μ' ἀγγίξαν τρεμουλιαστὰ τὰ κρινοδάχτυλά σου ξένη στοὺς πόθους μου ἔμεινες, στοὺς πόθους σου πιστὴ.

Κέτρο.

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΖΗΝΩΝ

ΣΤΟ ΦΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Βγήκε τελευταία στὴ Λωζάνη ἕνα ἔμμορφο καὶ ἀρκετὰ σπουδαῖο βιβλίον «Dans la lumière de la Grèce» τοῦ γνωστοῦ Γάλλου λογίου Henri Sensines. Καθὼς τὸ λείει στὸν πρόλογό του, ὁ συγγραφεὺς σκοπὸ ἔχει νὰ γνωρίσῃ στὸ πολὺ εὐρωπαϊκὸ κοινὸ τ' ἀποτελέσματα τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνακατασκευῶν καὶ νὰ δώσῃ μιὰ προσωπικὴ ἐντύπωση τῆς Ἑλλάδας ποῦ τὸ πολὺ κοινὸ φαίνεται σὰ νὰ τὴν ἀγνοῖ. Ἴσως ἄλλη φορὰ νὰ μιλήσουμε πλατύτερα γιὰ τὸν καλοπρεπῆ αὐτὸν ἄνθρωπον. Γιὰ τὴν ὄρα περιοριζόμεστε, νὰ δώσουμε τὸν ἐπίλογον τοῦ βιβλίου, μιὰ θερμὴ καὶ ἰσχυρὴ ἀπολογία τῆς τόσο καταφρονεμένης σημερινῆς Ἑλλάδας. Καθὼς θὰ ἰδοῦν οἱ ἀναγνώστές μας, ὁ Sensines εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς σπάνιους ποῦ μιλήσανε μὲ κάποια δικαιοσύνη γιὰ τὸ κακόμοιρον αὐτὸ ἔθνος, ποῦ, ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Ἀμπεῦ μὲ τὴν ἀσύγχρονον Ἑλλάδα ὡς τὰ τώρα μὲ τὴν συκοφαντίαν τῶν γερμανικῶν ἐφημερίδων, δὲν ἔπαψε σκληρὰ νὰ δικοδομᾶται ἀπὸ τοὺς πλείστους Εὐρωπαίους. Εἶν' εὐτύχημα ποῦ ὁ Sensines μπόρεσε νὰ κρίνῃ τὴν νέα Ἑλλάδα μὲ

τόση ἐξυδερκεια καὶ μὲ τόση ἀσφάλεια. Στὸ περαστικὸ τοῦ ταξίδι εἶδε καὶ κατάλαβε πράγματα ποῦ ἄλλοι μένοντες χρόνια καὶ χρόνια στὰ μέρη μας μας οὔτε τὰ μυρίζονται. Ἐνα μεγάλο εὐχαριστῶ στὸν ἄνθρωπον ποῦ μὲ τόση ἀφιλοκέρδεια καὶ ζέση ἀνάλαβε νὰ διαφεντίσῃ τὸ Ρωμῆϊκον. Ἡ σημερινὴ Ἑλλάδα; μὰς λέει ὁ Sensines. Καὶ πρὶν καὶ στὸ ταξίδι καὶ ἔπειτα, ἀπόρησα βλέποντας πόσο λίγοι διαφέρνουν γι' αὐτὴν. Φιλέλληνες ὑπάρχουνε, χωρὶς ἄλλο, παντοῦ, μὰ παντοῦ ἀποτελοῦν ἀρκετὰ μικρὴ μειονοψηφία. Κι ἀπὸ τοὺς περιηγητάδες ποῦ ἔχουν ἐπισκεφτῆ τὸν τόπον πολὺ λίγοι τὸν ἀγαποῦνε ἀληθινὰ. Οἱ περισσότεροι εἶναι ἀδιάφοροι ἢ δειχτοῦνε φανερὰ καταφρόνια γι' αὐτὸ τὸ μικρὸ λαὸ. Αἰσθητάματα, κατὰ τὴν γνώμη μου, ἄδικα, μὰ ποῦ εὐκολὰ ἐξηγιούνται. Ἀπὸ μιὰ ἐποψὴ εἶναι μεγάλο δυστήχημα γιὰνα λχὸ τὸ νῆχην πολὺ μεγάλο παρελθόν. Ὅταν τόνε κρίνουνε ἀνάγκουν ὄλα σ' αὐτὸ τὸ ἱστορικὸ criterium καὶ δὲ στοχαζοῦνται τίς τωρινές περιστάσεις. Ὅ, καὶ οἱ μορφωμένοι παρατηρεῖ κανεὶς πῶς ἔχουν αὐτὴ τὴν τάση νὰ παραγνωρίζουν ἕνα λαὸ μόνον καὶ μόνο γιὰτι δὲν εἶναι ὅ,τι καὶ οἱ προγόνοι του Σὲ τούτῃ τὴν ἀδικία πολὺ ἐνέχονται καὶ τὰ γράμματα ἴσως αὐτὰ μοναχὰ νὰ φταῖνε.

Ἐπὶ δύο αἰῶνες ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἀναγέννηση, ἡ Ἑλλάδα εἶναι τὸ μόνον ἰδανικὸ τῶν κλασικῶν συγγραφέων. Πανηγυρίζανε τὴ δόξα τῆς, ἐθελοσάσανε τὸ θαυμαστὸ τῆς πολιτισμοῦ, διαδύσανε τίς λαμπρές τῆς ἰδέες, ὑψώσανε στὰ οὐράνια τὴ μοναδικὴ τῆς τέχνη. Ὅλο αὐτὸ τὸ παρελθόν ποῦ ξαναθυμίσανε μείησε τίς ψυχές τους καὶ τοὺς κατὰσθησε ἀνίκωνους νὰ ζετιμήσουνε τὸ παρόν. Ὑπάρχουνε σήμερα ἄνθρωποι ποῦ δὲν μποροῦνε νὰ συμπαθήσουνε τὸ ἑλληνικὸ ἔθνος γιὰτι δὲν ὑπάρχει πιά στὴν Ἀθῆνα Περικλῆς καὶ Φειδίας.

Παράξενον φαινόμενον, ὁ ρομαντισμὸς συντελεσε ὅσο καὶ ἡ κλασικὴ σχολὴ στὸ ξαναγέννημα αὐτῆς τῆς ψυχικῆς καταστάσεως. Ἀνθίσσε στὴν Εὐρώπῃ ὅταν οἱ ἥρωες τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας κἀννε τὰ ἥρωικά τους κατορθώματα, θαυμαστὴ πηγὴ ἀπὸ ποίηση καὶ εὐγλωττία. Ὁ Victor Hugo καὶ οἱ μαθηταὶ του βάλανε τῆς Ἑλλάδας τὸ μέτωπον ἕνα δεύτερον φωτιστέφανον, φωτεινὸν σὰν τὸν ἀρχαῖον.

Φρικίασε ἡ Εὐρώπη ἀκούγοντας τοῦ Τούρκου τίς ἀπικρυφίες καὶ ἐνθουσιαστικὴ γιὰ τὰ θύματα ποῦ πεταίνανε στοὺς κάμπους τοῦ Μοριά. Τὸ καθεὶ συντελεσε τότες στὸ νὰ δώσῃ μεγάλη ἰδέα γιὰ τὴν

τὸ γιασεμί, ποῦ μοσκοδόλας ἀπὸ τὴν αὐλή. Τίποτ' ἄλλο, τίποτ' ἄλλο. Τὰ πλοῦτη ἡ μάννα τῆς τὰ θυμήσε κατόπι, ἐκείνη τῆς πρωτάνοιξε τὰ μάτια στὸ ἰσοφάρισμά τους μὲ τὸ φτωχὸ σὸί τοῦ Κρανιά. Κι ἀλήθεια τὴ συμβούλεψε, τὴ φοβέρισε, τὴν ἔδειρε κιόλα, μὰ ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος τῆς ἔβλε καὶ τὸ πρώτον κοινάδι στὰ μάγουλα, τῆς ἔκοψε τὰ πρώτα κασσαρά στὸ μέτωπον καὶ τὴ μάλωσε νὰ μὴ βγῆ ἄλλη φορὰ ὄξω στὸ μπαλκόνι ἀχτένιστη καὶ ἀνέλαγη, καθὼς συγύριζε τὸ σπῆτι. Τούτῃ στὴν ἀρχὴ πετιούνταν ἐκεῖ, ὅταν μάντευε τὸ πέρασμα τοῦ νέου, ὅπως σέρνεται τὸ λεωνοῦδι ὅπου μυρίζεται τὴ μάννα. Ὑστερα βέβαια ἄλλαξε καὶ αὐτὴ, χόρεψε ὅπως τὴ λαλούσαν ὄλοι γύρω τῆς, ὅπως τὴ δασκάλευαν προσετὲς καὶ φιλενάδες, ὕστερα ζύπνησε καὶ ττὴ δικὴ τῆς ψυχὴ τὸ φυσικὸ ἐνστικτο, ποῦ ἔχει κάθε κόρη δίχως προίκα, νὰ σιγουρευτῆ. Καί... σιγουρευτῆκε καλὰ ἂν σιγουρευοῦνταν ἄλλιώτικα, ἂν τὸ δόκανον ἔπιανε τὰ πλοῦτη τάγαπητικὸν, τότε θάταν ὄλα καλὰ καμωμένα. Ὅλοι αὐτοὶ, ποῦ τὴν καταφρονούνε καὶ τὴν κκαταριούνταν, θὰ τὴ μακάριζαν καὶ θὰ τῆς κῆναν τόπον νὰ περάσῃ. Τώρα ὁμως.

Οἱ φωνές τῆς θεῆς ἢ οἱ κλώτσι τάδεσφοῦ

ζυπνῶν τὴ Φρόσω ἀπὸ τίς σκέψεις τῆς. Ἡ χωριάτις δὲν τὸ ρωτᾷ πῶς ἔπεσε στὸ κρῖμα. Φτάνει πῶς ἔπεσε. Κ' ἡ ἀμαρτωλὴ ὀφείλει νὰ πληρώσῃ τὴν ποινὴ τῆς βαριά, σκληρὴ, τραχιά, ὅπως εἶναι καὶ ἡ ἀμαρτία τῆς μεγάλη. Καὶ τὴν πληρώνει ὄλοένα. Ὅσο βαστάη ἡ καρδιὰ τῶν ἄλλων πρέπει νὰ ὑποφέρει, νὰ τυρανιέται. Μὲ ποῖο δικαίωμα; Ἡ ἀμαρτωλὴ μοναχὰ τὸ παράτημά τῆς ἀπὸ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων αἰσθάνεται ὅσο πᾶει καὶ μεγαλῆτερον, μοναχὰ τὸ βασάνισμά τῆς νιώθει ὄλο καὶ σκληρότερον· μὲ τί δικαίωμα τὴ βασανίζουν, αὐτὴ ἡ σκέψη δὲ μπορεῖ νάρθῃ οὔτε ἀχὰ στὸ νοῦ τῆς.

Ἀπ' τὰ παράθυρα τῆς κούλιας τὸ μάτι ἀνοίγονταν στὸν ποταμὸ. Στὰ νερά του, ποῦ ἀστραφταν στὸν ἥλιον ἢ θάμπιζαν μολύβινα στὴ συγνεσιά, πέφτ' ἡ ματιὰ τῆς Φρόσως μοναχὰ, τὸ βόγγον τους ἀυτιάζεται τὴ νύχτα ἢ ἀπελπισιά τῆς. Ὁ δρόμος κάτω στὴν ὄχτια ἦταν τὸ μόνον τὸ δικαίωμα ποῦ χάραιε συχνὰ στὸ στοχασμὸ τῆς. Μακρὺς δὲν ἦταν, ὁμως δὲν τολμούσε νὰ τὸν πᾶρῃ. Ἡ ὄψη τοῦ πατέρα ἔβγαине μπρός τῆς πάντῃ, τὸ πονετικὸ του γέλιο, ἡ ματιὰ ἢ γεμάτη ἀγάπη. Τρόμαζε μήπως τάπνιγε καὶ αὐτὰ μὰζὶ τῆς. Ὅσο καὶ ἂν ἔρχονταν στιγμὲς ποῦ πίστευε καὶ ἡ ἴδια μὰζὶ μὲ τὴ θεὰ στὴν